

[אוצר חכמה]

[אוצר חכמה]

[אוצר חכמה]

הקדמת הר"י צמח ז"ל לספר "קול ברמה"

כתוב בריש אדרא זאת: יומין זעירין, ומארי דחובא דחיק. הכוונה שצריך האדם לדעת שני דברים אלו, שימיו מועטים, ולא די זה, אלא שגם מארי דחובא דחיק, הוא סמא"ל הוא היצר הרע. ולכן צריך כל ירא שמים להשתדל יומם ולילה בתורה ובמצוות כדי לתקן חלק נשמתו, כי לזה בא בזה העולם. כי בראותו שימיו קצרים ישים אל לבו לפחות לקבוע עתים לתורה, באופן שמארי חובה לא ידחיק אותה שעה. ולכן צריך האדם להתגבר כארי לכל דבר מצוה, כי זה כל האדם, ולהבין ולכוין שכל מצוה ומצוה היא לצורך תיקון השכינה השכיבת אל עפרא, כדי להקים סוכת דוד הנופלת, כי בזה גם הוא מתקן עצמו. כי לזה רמזו רז"ל באומרם אגרא דכלה דוחקא (ברכות ו' ע"ב), הרי באומרם דכלה, נכללו כל המצוות כולם, שכיון שכולם הם לתועלת הכלה, שכך צריך לומר בתחלת עשיית כל מצוה ומצוה "לייחדא שמא דקב"ה ושכינתיה, בדחילו ורחימו, לחברא י"ה עם ו"ה, בשם כל ישראל" כנודע. ומארי דחובא דחיק זה. ובידיעה זאת צריך להשתדל אפילו בהיותו בדוחק לעשות הנוגע לכלה, ולא שימתין עד היות לו ריוח זמן, שכפי הדוחק שיש אל האדם בעשותו המצוה כך יש לו שכר.

ובכן נתתי בלבי לסדר חבור הלז כדי לזכות הרבים, וקראתי שמו **"קול ברמה"** כמו שנבאר הטעם.

והנה זה כמה שנים מאחר שכבר התעסקתי בהלכות בתלמוד והרמב"ם, ואין צריך לומר שלחן ערוך, כי זהו מזון של כל יום ולילה. וששה שנים השתדלתי בתלמוד והרמב"ם ובית יוסף והלבוש. ומכרתי כל כסף וזהב שהיה לי וקניתי ספרים וספרי הרב זלה"ה. וזה היה בצפת תוב"ב. וגנבתי מן היום ומן הלילה לקרות ולכתוב, ומן הוצאה, כדי לקבוע זמן ועתים לתורה ולעבודה. ועשיתי אני מטתי עראי כדי לרפאות נפשי. וכל זה הוא מכ"ד שנה עד היום הזה. ומהם מיי"ח שנה עד היום הזה תמיד היה לי מדרש קבוע, ובכל יום ובליל ששי היינו קוראים בחכמה זו. וכשהתחלתי ללמוד

בה וראיתי גדולת חכמת הרב [האר"י ז"ל] הוא הרואה כי תורת אמת היתה בפיהו, הנה תחילת הכל עשיתי **מפתחות** לכל הספרים, מפתחות מפסוקים ודברי רז"ל וכינויי בדרך אלפא ביתא, וכן מפתחות הזוהר והתיקונים דרך "יאיר נתיב", כי המפתחות שנדפסו ^{אוצר החכמה} כולם מוטעים מן הדפוס, כי אלה המפתחות הם בספר אחד לבדו. ואחר כך באתי לדמשק וסידרתי שם **סידור** כוונת התפלות כל ^{התורה והנבואה} השנה, כל כוונה מסודרת במקומה. והנה בדמשק ראיתי החברים יצ"ו עוסקים בספרי הרב זלה"ה וזוהר, בבית החכם השלם כמוהר"ר **שמואל ויטאל** בנו של הרב ר' חיים **ויטאל** ז"ל. ובביתו היו קוראים כל חצי יום השבת מחצי יום ואילך, וכל ליל ששי. והנה בידו יש שני ספרים גדולים כתיבה דקה, שם האחד "**עץ החיים**", ושם השני "**עץ הדעת טוב**", ושני העצים הם ביד החכם הנזכר בנו של הרב ז"ל. וכל מה שראיתי איזה חידוש שם כתבתי אותו בספר אחד ונקרא שמו "**רנו ליעקב**", והוא מסודר בפרשיות ותפלות וגלגולים ושאר דברים.

אחר כך קבצתי ובררתי וסדרתי כל גלגולים בשמותם דרך אלפא ביתא, וקראתי שמו "**משיבת נפש**". ואחר כך סידרתי ספר אחד כמוהו בתוספות הרבה מגלגולים חדשים שבאו בידי אחר כך, ואותו הראשון מכרתי אותו אל החכם כה"ר רפאל וידול נר"ו הדר בצפת טוב"ב, אחר שהעתיק אותו החכם הנעלה אליהו רבא זלה"ה. וספר השני בתוספת העתיק אותו החכם הנעלה כה"ר שלמה פורמיגיני נר"ו ממנטובה. גם ספר הראשון בלתי תוספת העתיק אותו החכם הנעלה כהר"ר נסים הכהן מדמשק.

ואח"כ סידרתי ספר אחר שנקרא שמו "**נגיד ומצוה**", ובו מסודרים כל המעשה שצריך בענין המצוות, כמו ציצית ותפילין וכיוצא, ואופן לבישתם, וכל סדר המצוות ותיקוני הנפש, וכל ענין כוונת עניית הקדישים וכיוצא, בזמנים של התפלות והמצוות שאין להם זמן קבוע. ועשיתי אותו בקיצור הרבה מאד, כי אמרתי להדפיסו להפיק רצון חברי, ובא אלי חלום קשה עד מאד והזהירו אותי מאד שאשמר מלשים אותו בדפוס. ובראותי כך סדרתי ספר אחר כשמו ובו תוספת בכל ענין, ומכרתי הראשון אל החכם השלם כהר"ר יהושע חנדלי זלה"ה, והעתיקו ממנו למצרים ולקושטנדינא. והשני בתוספת העתיק אותו פה השר המרומם החכם הנעלה כהר"ר אברהם אלבולי יצ"ו ממצרים.

סעיף תלמוד

אוצר החכמה

ואחר כך עשיתי **סידור** אחד קטן הכמות, ובו כוונות קצרות מחול ושבט וראש חודש. ושלחתי אותו לקושטנדינא אל החכם השלם הדיין המצויין כמוהר"ר בנימין לוי, ושלח לי מתנת יד. אחר כך עשיתי סידור אחר, ובו כל תיבת נוסח התפלה, ובצדו כל כוונה וכוונה הנמצא בספרים, והוא מכל השנה לא חסר בה כוונה. והנה אותו הסדור הגדול שסדרתי בדמשק ישר בעיני החברים יצ"ו והעתיקו החכם השלם כמוהר"ר חיים כהן, והחכם הנעלה כמוהר"ר נסים כהן, וממנו העתיק החכם הנעלה כהר"ר מיכאל הררי, והחכם הנעלה כהר"ר יצחק הכהן, ובנו של החכם השלם כמוהר"ר שמואל ויטאל נר"ו. והנה פה ירושלים עה"ק תוב"ב חילה פני השר המרומם הנזכר [הר" אברהם אלבולין] ולקח אותו ממני ונתן לי מתנת ידו.

ועוד קבצתי ותיקנתי שלשה ספרים ובהם כל **ביאורי מאמרי הזוהר**, מסודר בפרשיות, ודף הזוהר, כל ביאור הנמצא בספרים, והשני אדרות שגדלו בביאורם שמתי וסדרתי כל אחד ספר בפני עצמו.

ואחר כך כתבתי בנייר אחד גדול **אילן** הפרצופים מסודרים בציורים, כפי שנזכר בספרים, מחולקים הפרצופים והפרקים המתלבשים מזה לזה, וכל ביאורו מסביב במורה מקום דף הספר שהעתיקתי אותו משם.

ואחר כך סדרתי ספר אחר ובו דרוש הכולל, המתחיל "כשעלה ברצונו יתברך לברוא את העולם", וסביב דרוש זה כל פרטים הנמצאים בספרים השייכים לביאור שורש שלו שבאותו הכלל, כי הדרוש הנזכר סתום מאד. ובאותו הספר קבוץ דרושי הצלם, כי רבו, ודרושי ההיכלות ודרוש הכסא.

וגם בנייר גדול כתבתי סדר בחינות הנבואה כפי הכללים הכתוב בשער רוח הקודש, כל בחינה בפני עצמה, כי בפרטות קו"ל דבו"ר הב"ל וכיוצא. וגם בנייר גדול כתבתי כוונת קריאת שמע, כל תיבה ותיבה בפני עצמה, והחילוק שיש בדי' ק"ש בדרך קו המדה, ככל הנזכר בספרים. וגם הקדיש, כי רבו מספר כוונתו, הוא מסודר בנייר גדול כל בחינה ובחינה בפני עצמה בכוונתה וביאורה בצידה.

ואחר כך עשיתי ספר גדול ובו כל סעיף השלחן ערוך לא חסר סעיף, ואצלו כתוב כל הנמצא בזוהר ובספרים על ענין אותו הדין, והרבה ענינים משלי הנלע"ד לחדש או להסכים עם הזוהר או הרב זלה"ה. והוא ד' כפות נייר כתיבה דקה, וכתוב בו עד הלכות שחיטה.

וראיתי עצמי בדוחק גדול מאד ושלחתי ספר הנזכר שקראתי שמו **"זר זהב"**, וגם פירוש משלי שעשיתי בדמשק על אדרא רבא וזוטא, אל החכם השלם כהר"ר בנימין הלוי, ועוד היום בידו, ושלח לי מתנת ידו הטובה.

והנה בסוף שנה הראשונה שבאתי פה ירושלים תוב"ב באו לידי כמה דרושים חדשים אשר הרבה מהם אינם בשום ספר, אפילו באותם שביד בנו של הרב ר' חיים ויטאל זלה"ה. והם דרושים עמוקים מאד, וכולם כתובים באצבע אלהים הרב ר' חיים זלה"ה עצמו, בשם הרב ר' יצחק אשכנזי זלה"ה, אשר אנו קוראים אותו "הרב" סתם בכל הספרים. והנה הרב ר' חיים שם אותם בגניזה קבורים, ומרוב הזמן נמחקו ונקרעו קצת מהם, ובפרט הזוית וקצת הדפים. והנה היו באותם הדפים דברים מפוזרים, ועזרני השי"ת והוצאתי לאור משפטי כל דרוש ודרוש, ועשיתי מהם חמשה ספרים אשר נקבו בשמות. הראשון ספר **"קהלת יעקב"**. השני ספר **"עולת תמיד"**, שבו כל ענייני התפלה. השלישי ספר **"אדם ישר"**, כי על אשר שמו בקרבו קראתיו כך, הוא שורש ועיקר כל הדרושים ותיקון ועיגולים כי רבו, והוא חשוב אצלי יותר מכל שאר הספרים, והכל הוא חדוש ותוספות. הרביעי ספר **"אוצרות חיים"**, והוא ספר שלם שכך היה, ובו כל דרושי אדם קדמון ושאר דרושי התיקון, והדרושים מסודרים זה אחר זה בחידושים ותוספת ביאור על מה שיש לו. החמישי ספר **"זוהר הרקיע"**, ובו כל מאמר ומאמר של הזוהר מסודר בפרשיות ודפי הזוהר.

והספרים הנז"ל הם מכתיבת הרב ר' חיים עצמו, כתיבת אצבעותיו הקדושים, והכל משם הרב זלה"ה. ולהכל עשינו הגהה פעמים שלש עם גבר העוסקים בזה המדרש.

גם באו לידי מאותם הדפים הנז"ל וכמותם קרועים בקצת מקומות, וגם הם כתיבת ידי הרב ר' חיים זלה"ה עצמו, והם ביאורי הבנת דברי רשב"י משלו עצמו, ובתוכם גם כן יש כמה דברים עמוקים דרך הסוד מחכמתו ודעתו הרחב. ונראה בבירור שעשה ביאור זה אחר שלמד חכמה זו עם הרב זלה"ה, ולא מצאתי דרוש נגדיי לחכמת הרב זלה"ה. וגם שרוב פעמים מביא לשון הזוהר כפי ההגהה שעשה הרב זלה"ה. גם בתוך אלו הדפים מצאתי שטר אחד שנכתב בצפת שנת השמ"ח ביום ג' י"ו לחדש חשון, וחתומים בו שלמה דפאריריש ושבתי שימון, ועל גבו כתוב מפתחות מדברים העמוקים שבאלו

הדפים בסדר אלפא ביתא. ומצאתי בביאור ספר ויקרא על דף ע"ט ^{החידוש 1234567} דבפרשת אחרי מות, על מאה ועשרים וחמש זיני דמסאבותא וכו', ואמר כאשר ביארתי בדרוש בעלותי ההרה לקחת וגו' ענין פסל מיכה ומסכה, והרי זה כתוב בספרים ב"ספר הליקוטים". וכן הזכיר שם בתוך דבריו חמש גבוראן כאשר ביארנו על אדרת נשא דף קל"ז ע"ב, ^{החידוש 1234567} ותם אלף ות"ה גבוראן, וגם זה נזכר באותו הלשון עצמו בכוונת אתה גבור. באופן שמכל הפנים ניכר שכתב ביאור זה אחרי לומדו עם הרב זלה"ה, והדברים מוכיחים. וכל באור הנזכר יבא כמו שמונה כפנות גייר ויותר. וברוך ה' השלמתי ספר אחד ורוב מן השני, ולכל עשינו הגהה בזה המדרש עם החברים יצ"ו. ^{אוצר החכמה} והנה כל דרוש ודרוש מאלו של הבנת וביאור הזוהר שמתו בפרשה שלו כמו שמצאתי, כדי [שלא] להפריד הסוד מן הפשט, מאחר שהכל הוא מדעת הרב ר' חיים זלה"ה. כי לפעמים בבירור דבר מדבר שוכח האדם איזה דרוש, כמו שאירע אל החכם השלם המקובל כמוהר"ר אברהם אזולי זלה"ה, שבירר הסוד שהיה בתוך הפשט מהדפים הנזכרים שבאו לידו יותר מכ"ה שנה, והשמיט כמה דברים, וקבץ ענייני הסוד וקראו שמו ספר "אור הגנוז", כנזכר בסוף הקדמה שלו, וז"ל: כי לשונות העמוקים יחדתים בחלק שלישי בפני עצמו משום כבוד אלהים הסתר דבר, על כן נקרא שמו ספר "אור הגנוז", והוא מיוחד וגנוז ליחידי סגולה, ע"כ. ושלושה ספרים אלו שהוא [ביאור] דברי רשב"י נקראו על שם תחלת שלשה ספרי הזוהר. ספר הראשון מביאור בראשית קראתי שמו "שושנה", וספר מביאור שמות נקרא ספר "המשכילים". וספר מביאור ויקרא נקרא "העמק שאלה".

גם עשיתי ספר אחר ובו מקובצים כל השמות הנמצאים בספרים דרך אלף בית, וכל שם דבר שיש לו חשבון ומנין כתוב בצידו שורש מקומו כנמצא בספרים, וספר זה נקרא "ברכות בחשבון".

גם עשיתי ספר מסודר בפרשיות ממה שעיינתי בספר הזוהר וכל הכתוב בו בסמוך מן הרב זלה"ה או מן הזוהר עצמו.

והנה זה יום ד' חודש תמוז שנת הת"ג התחלתי לכתוב פירוש האדרא רבא, ובצד כל דבר וענין כתבתי ביאורים הנמצאים בספרים שלו, וגם בספרים החדשים, והרוב הוא ממה שהבנתי מהזוהר ומספרי הרב.

והנה זכני השם שעשיתי הגהה לזוהר ולתיקונים מספר הרב ר' חיים זלה"ה, שהם מן הרב זלה"ה עצמו. וגם כן עשיתי הגהה בתיבות

ובנקודים שבין תיבה לתיבה לא חסר דבר. וכל ההגהות שנמצאו בספר הזוהר אין לסמוך עליהם לפי שנעשו בשכל אנושי, כל אחד עשה הגהה בזוהר שלו כפי דעתו מחמת קושיא שמצא בזוהר, שנעשה ברוח הקדש בהסכמת העליונים כנודע שכמה נשמות קדושות באו אצלו, רעיא מהימנא ואליהו ז"ל סבא דסבין וכיוצא בהם, והנה הגהות הרב זלה"ה משיח ה' כנודע גדול מחוזה ונביא הוא הרואה, ואין לו בזה ספק שהיה רואה כל מה שכתב בספרים. ונמצא לפעמים שהגהה שבזוהר אחד מכוונת יותר עם הבנת הזוהר כפי שכלנו, והוא לפי שנעשו משכל אחד כשכלנו, ויש הגהה מן הרב זלה"ה שאין אדם יודע טעמה מגודל עומקה, כמו לשון הזוהר, אבל לא מפני זה אני מאמין בהגהה אחר הקרובה להבנת רשב"י, שבאמת ידעתי שבלתי נבואה נעשתה. ולכן יהיה זה למזכרת לכל הרואה לשון האדרא, שכל ההגהה שבה, ונקודות שבין האותיות, נעתקו מן הזוהר של הרב זלה"ה.

והנה הצרות צרורות ודאגות וחסרון כיס לא הניח הדעת פנוי, וגם החולאים גדולים והמגפה והרעב שסבבוני גרמו שאחזו לי הקדחת רביעית, וחלשו כחי לקצה האחרון, ובעוד זמן כל הנזכר עשיתי חיבור זה לעצמי, ואולי יבא לידי זולתי, לכן הרואה אל ישים עלי חטא אבל יסתכל כמה טרחתי בדוחק זמן הצרות הנזכרים לקבץ כמה מאמרים ומורה מקום וכל הכללים והדיוקים. והשי"ת ברחמיו הגדולים יסיר כל צרה מכל עמו ישראל וימהר קץ גלותנו אמן.

נשאר לנו להזכיר שבחיבור זה יש כמה פירושים, והם הנמצא כתוב עליו ב"ספר הליקוטים" או "כוונות" או "דרושים", הנם מהספרים הידועים אצל החברים. והכתוב עליו "חידוש" הוא מספר אחד שאצלי שבו כתבתי מה שראיתי בספרים מחברים שלי שבדמשק, ולא נתברר לי ממי הם. וכמו כן יש כאן פירוש והוא שהעתיקתי שהיה כתוב עליו "האר"י זלה"ה", והכותב אותם אולי שהוסיף או גרע, שאין לשונו כמו דרושי הרב ר' חיים זלה"ה, ולכן כתבתי למעלה ממנו "האר"י זלה"ה". ומה שכתוב עליו מ"עץ חיים", הוא מאותם ספרים שבדמשק הנז"ל. ומה שכתוב עליהם ספר "אוצרות חיים" או "קהילת יעקב" או "עולת תמיד" או "אדם ישר", הם מהספרים החדשים. והכתוב עליו "הרב זלה"ה" הוא מהכתבים החדשים, והם לבדם על ביאור האדרא זו, ולכן לא נזכרו בשום ספר. והכתוב עליו "הרב ר' חיים" הוא מביאורי הרב ר' חיים

עצמו שנזכרו לעיל. והכתוב עליו "צמח" הוא הנראה לעניות דעתי, ולפעמים בתחלת העמוד כתוב "צמח ב' ג'", וכן כל הכתוב באותו עמוד הוא משלי גם כן. והמורה מקום שנמצא דף ע' ב' או כ' ב' ר"ל ^{אוצר החכמה} שבעים דפים עמוד ב' או עשרים דפים עמוד ב' וכיוצא. גם ^{אוצר החכמה} לפעמים נמצא כאן ביאור שישנו בספרים שלנו, וכתבתי אותו מספרים חדשים, מפני שבכל יש תוספת ויישוב לשון, ולכן כתבתי אותו משם הספרים שלי הנז"ל. גם בקצת מקומות תמצא דף פלוני באורך, ^{אוצר החכמה} כוונתי הוא לומר שהדרושים שמהם העתקתי השייך בביאור הזוהר תחלתם וסופם שם באותו הספר של מורה מקום באורך, אבל מה שכתבתי כאן מאותו הדרוש לא חסרתי דבר.

ועתה אכתוב טעם למה קראתי לספר זה "קול ברמה", והוא מכמה טעמים. ראשונה שכבר נודע שכל תיקון בבירור ובפרצופים וקוים הכל נמשך מהמלכים דמיתו, כנודע שמקודם כל פרצוף כנוצר באדרא פרשת ואלה המלכים קודם פרצוף א"א שכתוב בדף קכ"ט קל"ה, וכן קודם פרצוף ז"א ופרצוף נוקביה. וכן בתוך ביאור המלכים כתוב במלך ראשון הכולל ג' עלמין שהוא כמנין ק"ב, והוא הכולל שני מלכים הבאים אחריו. והנה ק"ב הוא מן ר"ת קי"ל ברמה, ובלע שהוא דעת כולל כל החי, וזהו בלע שבו נכללו ונבלעו השמונה, וזהו וימלוך ב'אדום ב'לע בין ב'עור ר"ת ח', וכל חכמת האמת תלויה בתיקון הנזכר, וזהו ס"ת ל"ה, ועם הר"ת ק"ב הרי קבל"ה. והנה ברמה היא הבינה אשר ממנה יצאו המלכים הנזכרים, רחל מבכה על בניה כי איננו. רחל מבכה על בניה לפי שאינם עוסקים בחכמה זאת והממהר את הקץ, ולזה אין משיח בא שיאמר לה ה' אז מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה, פירוש מנעי קולך, היינו קול ברמה, ועיניך מדמעה היינו רחל מבכה, ושני פעמים דמעה כנגד שני עינים כמנין רח"ל. 'שמוע שמעתי', דהיינו 'נשמע', 'על בניה כי איננו', כלומר שכיון שביאת המשיח תלויה בתשובה ובעסק הזוהר ובחכמת הקבלה, ואין בניה עוסקים בה כי אם אחד מעיר ושנים ממשפחה, כי אין מדרש קבוע כראוי בכל עיר ועיר כמו שיש בעסק התלמוד, ולכן איננו, אין בניה מושכים וממהרים המשיח. וכן נאמר בספר "קהלת יעקב" וז"ל: ומה גם בדורנו זה עתה שהוא דרא בתראה וצריך להתגלות בו חכמת האמת כדי שיבא משיח. וכן בר"מ דף קכ"ד ע"ב ובתיקונים דף ח"י ע"ב, דבזכות הזוהר יגלה מלכא משיחא. ובספר "רנו ליעקב" בדרוש הרמב"ן זלה"ה וחביריו נאמר:

ודע שהרמב"ן והראשונים היו יודעים בפרצופים, אלא שדברו בהעלם גדול לרוב הגלות שלא ניתן רשות לגלות ולהתפשט האורות הגדולים מאחר שגברה הקליפה וכל זר לא יאכל קודש, אמנם בעקבות משיחא כמו בדורנו זה התחילו האורות להתפשט ולהיות כבראשונה כמו שהיה בזמן בריאת העולם מתוקן להתחיל להתתקן מעט וכו' ע"כ. והנה דרושי הרב זלה"ה מוכיחים שהוא גילה כל הפרצופים ותיקונים ועל ידם יכול האדם להבין ולהשכיל קצת מהזוהר ולקרב הקץ, אבל מפני שאין מי שישים אל לבו לעשות השתדלות והכנה שיהיו מדרשים העוסקים בחכמה זו, וכל אחד מבקש לחמו מן ההלכה מפני ההספקה, ורוב העוסקים בחכמה זו הם עניים ואין ידם משגת לעסוק בקבלה, כי אין עשיר שם על לב, והשי"ת למענו יעשה להביא משיח צדקנו במהרה בימינו וחרפת עמו יסיר, פה ירושלים ה' ימים לחדש מנחם שנת הת"ג.

אוצר החכמה

אח"ח 1234567

נאם יעקב ב"ר חיים צמח נר"ו